

Matko Marušić

een fragment uit de roman

Geneeskunde van binnen

Psychiatrie

(***)

Tijdens mijn studie was psychiatrie een fijn vak, althans om het te leren en om tieners te halen. De docenten waren zonder uitzondering hele interessante, werkelijk onweerstaanbare mensen. De patiënten waren zorgvuldig gekozen, om studenten de indruk te geven dat iemand ze in de maling nam, terwijl men tijdens een tentamen alleen moest opletten dat de hoogleraar het cijfer in het juiste vakje plaatste.

Wij kregen colleges van twee hoogleraren, beiden wat ouder en beiden angstaanjagend gerenommeerd. Eén was een biologische psychiater die het presteerde om tijdens college over schizofrenie twee uur te praten over de concentratie van koper in de hersenen. De andere was een psychoanalyticus wier colleges een waar festijn voor de bangige, gekwetste en in het bijzonder in het seksleven geïnteresseerde studentenzielen waren. Onwetend van een eeuwenlange psychiatrische aarzeling tussen het materiële en het geestelijke, vroeg ik eerst aan de biologische psychiater iets over mogelijke anatomische tegenhangers van het ego en superego, wat met andere woorden betekent dat ik vroeg waar in de hersenen de ziel zetelt. Ik wist dat de ziel niet in het hart lag, dat hadden zij ons nog tijdens de anatomie geleerd, maar ik hoopte heimelijk dat ik in de psychiatrie iets meer zou ontdekken of minstens zou komen te vermoeden. De biologische psychiater keek mij met bloed doorlopen ogen zwijgend aan; dat was het antwoord. Ik haastte mij terug naar de studentendrukke die zich had gevormd vanwege de eerste en meteen de tweede presentie-

handtekening, die volstrekt ongebruikelijk tegelijkertijd werden uitgedeeld.

Met de psychoanalyticus ging het nog slechter. Het was niet zozeer fout dat ik het ego en het superego noemde, maar een eindeloze verveeling maakte zich van hem meester toen ik hem naar de hersenstructuren vroeg. Hij keek mij zwijgend aan, een beetje teder en vol medelijden, zoals men een dierbare aankijkt die de redding voorbij is. Zodoende ontvluchtte ik hem nog sneller dan zijn biologisch georiënteerde collega.

Ook tijdens de seminars rezen alom misverstanden. Ten eerste zaten wij in een kring, zodat mijn kapotte sok in zicht was, wat mij gelijk een gevoel van onzekerheid bezorgde. Ten tweede vertelde iedereen alleen dat wat hem op dat moment te binnen schoot, terwijl ik verlangde naar hersenstructuren. Alweer mis.

Ik ontspande een beetje, (alweer) niet wetend dat precies dát het moment is waar de psychiaters voor op de loer liggen. De ervaren vrouwelijke psychiater die de seminar leidde, merkte mijn ontspanning op en besprong mij door een kartonnen boek voor mijn neus open te maken, met onduidelijke, bijna symmetrische vlekken op beide open pagina's. 'Wat zijn uw associaties, collega, als u naar dit plaatje kijkt?'

Daarvóór had zij ons sluw ook andere, geheel naïeve en duidelijke beelden laten zien. Deze illustreerden liefde, haat en dergelijke bekende en begrijpelijke zaken, zodat ik een beetje lui werd. Eén blik en je snapt alles. En nu opeens zoiets als een vlek die ontstaat als iemand een boek dichtklapt waarop hij vlak daarvoor inkt heeft gedrupt.

'Rorschachs tabellen,' hielp mijn kamermaatje mij.

Onvoorbereid maar streberig probeerde ik iets van het beeld te raden en natuurlijk raadde ik niets.

'Associaties!' fluisterde mijn maatje iets te luid in mijn richting. Hij was rood in zijn gezicht, hetgeen betekende dat hij geen flauw idee had wat verder te zeggen en dat hij maar al te blij was dat het boek niet pal onder zijn neus lag.

'Laat kijken' zei ik ijverig, en vastberaden: 'Even concentreren.'

De sluwe seminarleidster deed het boek plotseling dicht, alsof zij alleen hierop had zitten wachten. Triomfantelijk verkondigde ze aan de collega's dat men hier te maken had met een geremde persoonlijkheid die bang is

om fouten te maken, één die in het echte leven meestal totaal oninteressant is. Sterker nog, hij is saai, fantasieloos, met geremdheid als de belangrijkste geesteskenmerk.

Mijn medestudenten genoten van de lichtheid van de diagnosestelling en in het bijzonder van haar betekenis. Mijn kamermaatje vertelde het vervolgens rond, niet alleen aan de studenten geneeskunde, maar ook in het studentenhuis, waar het nog meer pijn deed. Mensen knikten bevestigend, keken mij meewarig aan en spreidden machteloos hun armen, alsof zij dit altijd al hadden geweten en nu volop begrepen dat daar niets tegen helpt. Een paar bleven neutraal, vooral diegenen die niet om de psychiatrie gaven, zoals toekomstige chirurgen, toekomstige werktuigbouwkundige ingenieurs en Herzegoviniërs in het algemeen. Niemand stond mij bij.

Dit akelige gebeuren heeft mij behoorlijk doen afkoelen van de psychiatrie. Maar de ambitieuze vlijtige innerlijke duvel gunde mij geen rust en dreef mij verder op zoek naar verbintenissen tussen anatomie en psychoanalyse. Ik durfde de hoogleraren niet meer te benaderen, ik was bang geworden voor de seminarleidster en tijdens de practica lieten zij ons alleen met de patiënten. Ik wendde mij tot een zeer ervaren groepje eeuwige studenten uit Split, omdat zij de antwoorden op alle vragen wisten, behalve op tentamenvragen. En zij gaven mij een fantastisch advies!

Ten eerste, om de hoogleraar biologische psychiatrie te ontwijken. Hij was namelijk ongelukkig sinds het fiasco met het college over koper in de hersenen, omdat het ontstaan van schizofrenie nu in verband werd gebracht met zinkconcentratiestoornissen in de hersenen. Hoogleraar psychoanalyse kon niet worden benaderd, omdat hij erg oud en verstrooid is, maar er was een manier. Uiteraard heb ik deze toegepast.

(***)